

Zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych

Wszystko, co trzeba wiedzieć o zapaleniu opon mózgowo-rdzeniowych i posocznicy

Zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych (potocznie znane jako zapalenie opon) oraz posocznica (zwana też sepsą lub zapalnym zakażeniem krwi) to groźne choroby, które mogą błyskawicznie zaatakować organizm i których skutki mogą utrzymywać się przez całe życie.

Pomimo najnowszych postępów w dziedzinie szczepień ochronnych, w Irlandii corocznie notuje się około 300 przypadków zachorowań na bakteryjne zapalenie opon, a w przypadku wirusowego zapalenia opon, zachorowań jest znacznie więcej. Szybkość, z jaką atakują organizm oraz gwałtowny i niekiedy wysoce niebezpieczny przebieg czyni zapalenie opon i posocznice jednymi z najgroźniejszych chorób w naszym środowisku.

Więcej informacji można uzyskać telefonując pod numer całodobowej linii obsługiwanej przez pielęgniarki: **1800 523 196**, dostępnej w ponad 100 językach, lub odwiedzając stronę www.meningitis-trust.ie

Jaką chorobą jest zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych?

Jest to stan zapalny ochronnej błony otaczającej mózg i rdzeń kręgowy.

Chorobę najczęściej wywołują wirusy i bakterie.

Wirusowe zapalenie opon rzadko zagraża życiu, niemniej jednak choroba może mieć ciężki przebieg. Większość chorych całkowicie powraca do zdrowia, chociaż niekiedy choroba pozostawia utrzymujące się ślady, takie jak zmęczenie, bóle głowy i osłabienie pamięci. Wirusowe zapalenie opon występuje znacznie częściej niż choroba wywołana zakażeniem bakteryjnym.

Bakteryjne zapalenie opon jest chorobą zagrażającą życiu, wymagającą natychmiastowej interwencji lekarskiej. Większość chorych na bakteryjne zapalenie opon powraca do zdrowia, ale u wielu występują utrzymujące się powikłania. Co 10 przypadków zakończy się zgonem chorego.

W Irlandii najczęstszą przyczyną bakteryjnego zapalenia opon jest zakażenie meningokokowe. Chorobotwórcze drobnoustroje zwane meningokokami wywołują zarówno zapalenie opon, jak i posocznice (sepsę). Te dwie choroby określa się też wspólną nazwą „inwazyjnej choroby meningokokowej”. Określenia „zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych” często używa się właśnie w odniesieniu do inwazyjnej choroby meningokokowej.

Zapalenie opon i posocznica mogą zaatakować organizm na każdym etapie życia. Najbardziej narażone są niemowlęta i małe dzieci, chociaż zwiększone ryzyko występuje też w przypadku młodzieży w wieku od 15 do 24 lat.

Jakie są oznaki i objawy choroby?

Zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i posocznice meningokokową często jest trudno rozpoznać. W początkowym okresie choroba może przypominać grypę lub inną częściej spotykaną infekcję. Wczesne objawy to zwykle gorączka, ból głowy, mdłości, wymioty i uczucie ogólnego osłabienia.

Typowe oznaki i objawy choroby podajemy obok.

Kartę objawów można otrzymać telefonując pod numer 1800 523 196

Typowe oznaki i objawy zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych i posocznicy

Niemowlęta i małe dzieci

Zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych

Gorączka
Brak apetytu, wymioty
Nadmierne pobudzenie, dziecko z rozdrażnieniem reaguje na dotyk (tzw. przeculica)
Błada, pokryta plamami skóra
Apatia, brak reakcji na bodźce
Nadmierna senność
Nietypowy płacz, kwilenie

Posocznica

Gorączka, zimne dłonie i stopy
Utrata apetytu lub wymioty
Błada, pokryta plamami skóra
Wysypka, zob. „Test szklankowy”
Obniżenie napięcia mięśniowego (dziecko „leci przez ręce”), apatia, brak reakcji na bodźce
Szybki lub chrapliwy oddech
Nadmierna senność

Starsze dzieci i dorośli

Zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych

Gorączka
Silny ból głowy
Wymioty
Nadwrażliwość na światło
Sztynność karku, bóle mięśni
Nadmierna senność
Dezorientacja i rozdrażnienie

Posocznica

Gorączka, zimne dłonie i stopy
Wymioty
Silne bóle mięśni
Krostki na skórze lub wysypka, zob. „Test szklankowy”
Skurcze żołądka i biegunka
Nadmierna senność
Dezorientacja i rozdrażnienie

Wysypka objawem choroby?

- Wysypka, która nie blednie pod naciskiem (zob. „Test szklankowy”) jest jednym z objawów posocznicy meningokokowej. Wysypka może pojawić się na każdej części ciała w postaci drobnych punkcików, które później zlewają się w plamy przypominające świeże siniaki.
- Wysypka lub plamki na skórze spowodowane są przeciekaniem krwi z naczyń krwionośnych do tkanki podskórnej.
- Na ciemnej skórze trudniej jest zauważyć wysypkę czy plamki. Na skórze i pod powiekami mogą być widoczne blade plamy i odbarwienia.

wysypka posocznicowa

Test szklankowy

Przycisnąć bok szklanki do zmian na skórze. W przypadku zakażenia meningokokami plamki nie bledną pod naciskiem.

Ilustracje: udostępnili: Dr Peter Brandtzaeg

Czy zapaleniem opon można łatwo się zarazić?

Drobnoustroje wywołujące bakteryjne zapalenie opon często kolonizują błonę śluzową jamy nosowo-gardłowej bez szkody dla nosiciela. Większość ludzi jest w pewnym etapie życia nosicielami tych bakterii, które nie muszą wcale wywołać choroby, ale – wprost przeciwnie – uodporniają na zakażenia.

Przenoszenie meningokoków odbywa się podczas kaszlu, kichania lub pocałunku. W rzadkich wypadkach prowadzi to jednak do choroby.

Zwykle są to odizolowane przypadki. Zdarza się jednak, że chorobą meningokokową zarazi się od jednego chorego więcej osób.

Gdy w danym środowisku wystąpi przypadek zakażenia meningokokowego, miejscowy ośrodek zdrowia może zalecić profilaktyczne podawanie antybiotyków osobom pozostającym przez dłuższy czas w kontakcie z chorym, aby nie dopuścić do rozprzestrzenienia się choroby.

Zapobieganie chorobie

Jedynym sposobem zapobiegania chorobie meningokokowej są szczepienia ochronne. W Irlandii dostępne są skuteczne szczepionki przeciwko niektórym zakażeniom meningokokowym. Dzięki nim częstość występowania tych chorób w Irlandii znacznie się zmniejszyła.

Szczepionkę przeciwko meningokokom z grupy C, wirusowi grypy (Hib) oraz pneumokokom podaje się niemowlętom i młodszym dzieciom w ramach programu szczepień ochronnych wieku dziecięcego.

Nie ma jak dotąd szczepionki przeciwko zakażeniu meningokokami z grupy serologicznej B, które są najczęstszą przyczyną bakteryjnego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych w Irlandii.

Powikłania

Do najpoważniejszych i dobrze znanych powikłań należą: utrata słuchu, utrata wzroku, trudności w nauce i zaburzenia zachowania.

Rozległe blizny na skórze, uszkodzenie głównych narządów lub utrata kończyn to potencjalne powikłania meningokokowej posocznicy.

Choroba meningokokowa pozostawia trwałe ślady nie tylko na organizmie chorego, ale także na jego psychice oraz na życiu rodziny i osób z jego otoczenia.

Dodatkowe informacje na temat powikłań można otrzymać pod numerem obsługiwanej przez pielęgniarki bezpłatnej całodobowej infolinii The Meningitis Trust: **1800 523 196**.

Gorączka z towarzyszącą wysypką, która nie blednie pod naciskiem to oznaka zagrażającej życiu choroby i wymaga natychmiastowej pomocy medycznej.

Gdy u chorego wystąpią niepokojące i pogarszające się objawy, nie należy czekać na pojawienie się wysypki. W niektórych przypadkach wysypka pojawia się później lub nie występuje wcale.

Postępowanie w przypadku podejrzenia zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych lub posocznicy

- **natychmiast skontaktować się z lekarzem (GP) lub udać się do najbliższego szpitala z oddziałem ratunkowym (Accident and Emergency)**
- **opisać dokładnie objawy i powiedzieć, że podejrzewa się zapalenie opon lub posocznicę**
- **zdiagnozowanie choroby może być trudne – jeżeli wizyta u lekarza nie uspokoi obaw, należy zwrócić się ponownie o pomoc medyczną**

The Meningitis Trust w Republice Irlandii

Fundacja The Meningitis Trust jest zarejestrowaną organizacją charytatywną, założoną w roku 2001 w celu upowszechniania informacji na temat choroby meningokokowej oraz udzielania pomocy rodzinom dotkniętym skutkami tego niezmiernie groźnego zakażenia. Naszym zadaniem jest promowanie wiedzy o chorobie oraz zapewnianie specjalistycznych usług – emocjonalnego wsparcia i praktycznej pomocy – które ułatwią chorym i ich rodzinom powrót do normalnego życia.

Nasze usługi to między innymi:

Całodobowa bezpłatna infolinia obsługiwana przez pielęgniarki – informacje i wsparcie dostępne przez całą dobę siedem dni w tygodniu.

Specjalistyczne poradnictwo – poufne poradnictwo psychologiczne dla osób, które chorowały na zapalenie opon oraz ich rodzin.

Wizyty domowe – specjalnie wyszkolony personel udziela informacji i wsparcia w domu chorego.

Kontakty osobiste – organizowanie bezpośrednich kontaktów pomiędzy osobami dotkniętymi skutkami choroby meningokokowej a wolontariuszami, którzy też przeżyli tę chorobę.

Naszą działalność prowadzimy głównie dzięki indywidualnym dotacjom. Polegamy nieomal wyłącznie na dobrowolnej pomocy ze strony społeczeństwa.

Całodobowa bezpłatna infolinia obsługiwana przez pielęgniarki
1800 523 196
www.meningitis-trust.ie

The Meningitis Trust
PO Box 102
Bray
Co Wicklow
Tel: 01 2762050
Fax: 01 276 2051

